ЛННБ України ім.В.Стефаника
00939002 (N)

201C

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 53.
Відповідає за редакцію: Володимир Гнатюк.

Гомерова Іліяда.

Рапсодія Г.

Переклав
Петро Байда (Нїщинський).

У ЛЬВОВІ, 1903.
З друкарнї Наукового Товариства ім. Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВА БІБЛІОТЕКА. Ч. 53.
Відповідає за редакцию: Володимир Гнатюк.

Гомерова Ілїяда.

Рапсодія Ґ.

Переклав
Петро Байда (Нїщинський).

У ЛЬВОВІ, 1903.
З друкарнї Наукового Товариства ім. Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 35315

Накладом Українсько-руської Видавничої Спілки
у Львові, ул. Чарнецького ч. 26.

Іліяда Г.

ЗМІСТ.

Уєброївшись на збоїще, вояки сходять ся, Троянці з криком та гамором, Ахейці мовчки; Парис або Олександер гордовито визиває на поєдинок що найхоробрійших Ахейців; вийшов Менелай, і Парис його вздрівши дременув з переляку й заховав ся 1—37. Але засоромлений і приструнчений Гектором згоджуєть ся на поєдинок з Менелаєм, котрий допоминаєть ся, щоб побіднику присудити Єлену зо всїма скарбами, які вона привезла з собою, та щоб отся умова була стверджена самим Пріямом 38 - 110. Вояки складають оружя і чинять сьвяті офіри, кожен по своїому звичаю. Тою порою Єлена, допевнившись від Веселки про поєдинок Париса з Менелаєм, іде на башту троянської твердинї і звідтіль показув Пріямови й троянським старшинам усїх атаманів і привідців Ахейських, називаючи кожного по ймено: Агамемнона, Одиссея, Аякса, Ідоменея й ин. 111—233. Шукає проміж вояками й своїх братів Кастора й Полїдевка, але не знаходить 234—245. Пріям, оповіщений вістником, приїзжає вкупі з Антинором у стан Ахейців; умова про поєдинок

осьвящуєть ся офірами і Пріям вертаєть ся в Трою 246—313. Гектор з Одиссеєм розмірюють місце для поєдинку і мечуть жереби — кому зачинати; Парис і Менелай узброївшись виходять на середину і бють ся; але Киприда (Афродита) захищає Париса, виносить його потайно з бою в його власну опочивальню; туди-ж приводить і Єлену силоміць 314—448. Менелай задармо шукає супротивника скрізь по герцю. Атамемнон притьмом править з Троянців вернути Єлену, всї скарби й учинити умовну пеню; Ахейці оплесками одобряють мову Атрієнка 449—461.

От як узброїлось кожнеє військо
з своїм атаманом,
Рушили з гамом великим Троянцї,
мов з клектом пташиним:
Клекіт такий журавлїв завш лунає у
хмарах, під небом,
Як оця птиця, позбувшись дощів і
слоти зимової,
Зграями з клектом понад течію про-
лїта Окіяна,
Вбивство несучи і смерть чоловічкам
маленьким — Піґмеям[1]),
Та з хмар зненацька на них накида-
єть ся люто і хижо;
Але Ахейцї рушали все мовчки, па-
лаючи сильно —
Й ворогів збити і серцем відважним
своїх захистити.
Як-ото Нот по нагірних шпилях
розсипає тумани,
Що чабанам неприємні, а злодїю —
луччі від ночи,

Наскрізь котрих можна вздріти лиш
стільки, що скинути оком,
Так само і під ногами рушаючих кур'ява пилу
Вихром вставала, бо надто похіпливо
йшли через поле.
А як зійшлись, опинивши ся близько
одні проти других,
З-перед Троянців з'явивсь Олександер — Парис боговидий,
З шкурою барса на рамі і луком кривим за плечима,
З шаблею; мав у руках теж два списи загострені міддю,
Й ними стрясав, визиваючи всіх що
найлуччих Ахейців
Вийти насупроти його і стяти ся в плїку смертельнім.
Лиш запримітив його Менелай,
вихованець Ареса,
Що той поперед оружних рядів виступа гордовито,
Мов лев голодний зрадів, що наткнувсь
на велику скотину —
Чи на оленя рогатого, чи на пірника козу дику,
І пожирає жаждливо, хоча і несуть ся на його
І прудконогі хорти і ловцї молоді та
проворні;

Так Менелай зрадів, як боговидого
вздрів Олександра
Поперед себе очима, і мовив: „Тепер-
то пронозї
Я вже віддячу“, і скочив з візка во-
ївного на землю.
А боговидий Парис-Олександер, поба-
чивши з близька
В перших рядах Менелая, увесь за-
трусився з переляку
Тай шмигонув у юрбу товариства, тї-
каючи смерти.
Як-ото часом хто, вздрівши дракона,
назад чимчикує
В пущі нагірні, бо жах підкосив йому
з-разу колїна,
Та дропака дає ввесь побілїлий, не-
мов би от крейда, —
Так дременув тоді і боговидий Парис-
Олександер
В юрму своїх гордовитих Троянців з
очий Атрієнка.
Тут його Гектор срамотними став до-
рікати словами:
„Пархо-Парисе, красучий лицем,
дївчуриську зрадливий!
Лучче-б ти був і на сьвіт не родився
та сконав би без шлюбу, —
Цього бажав би я лїпше, й для тебе
булоб безпечнїйше,

Чим оттакою проявою стати на по-
сьміх всім другим.
Глянь, як кепкують тобою усі куче-
ряві Ахейці!
Думали, бач, що красучий лицем ти
і справдї завзятий
Лицар, а в тебе нї сили, нї серця, нї
навіть кебети.
Як же ти, бувши таківським, на чов-
нах прудких мореходних
Понт переплив колись, юрму товари-
шів любих зібравши
Та до чужинців утершись, завіз з їх
далекого краю
Жінку красуню, ще й родичку близьку
вояків славетних,
На безголовя і батькови й городу й
краєви всьому,
Ворогам нашим на радість, самомуж
собі на наругу?
Ти от не витревав перед могучим в
плїкý Менелаєм,
А памятав би, якого вояки ти звабив
подружє!
Не захистила-б і кобза тебе й Афро-
дитині дари —
Кучері й врода, коли вже у порох ти
носом зарив би.
Надто Троянцї твої полохливі, а то
вже ти був би

Вдягненим в камінний хитон за біди,
яких понакоїв".
І йому знов боговидий на це
Олександер промовив:
„Гекторе! вилаяв ти по заслузі мене,
а не дармо;
Все в тебе серце тверде та загарте
нїби от сокира
Та, що під натиском тесника легко
пронизує наскрізь
Бервно човенне і майстрови більш
приспоряє охоти, —
Так і у тебе на серцї байдужливі за-
міри й гадки.
Ти менї дарів жаданих не гудь золотої
Киприди;
Не нїсенїтниця божеські дари, а варті
пошани:
Їх подають лиш боги, самостай же
нїхто не придбав би.
Ну, а тепер, коли хочеш, щоб я во-
ював таки й бив ся,
Посадови й заспокой і Троянцїв усїх
і Ахейцїв,
А на середину тільки мене й Менелая палкого
Випустїть бити ся в двох за Єлену і
всенькі маєтки;
І котрий з нас переборе другóго і ви-
дасть ся дужчим,

Хай забира все добро й молодицю до дому провадить;
Ви-ж всі, взаїмними клятвами мир заключивши тревалий,
Живіте у Трої родючій, а иньші нехай собі їдуть
У конекормий свій Арґос і славну жінками Ахаю".
Так він сказав, і зрадів вельми Гектор, почувши се слово:
Вийшов на серед Троянців і став їх батави спиняти,
Поперек ратище взявши, і всї одночасно спинились;
Лиш кучеряві Ахейці мітúли у Гектора часом
Стрілами, часом і просто камінєм його налучали.
Але тут грізно галаснув на них володар Аґамемнон:
„Здержтесь, Арґівці! покиньте мітúти, молодці ахейські!
Бо шлемоблискавний Гектор якесь прагне слово сказати".
Так-от галаснув; занишкнули всї, мов води в рот набрали.
Вийшов тодї на середину Гектор і мовив воякам:
„Вчуйте од мене отсе ви, Троянці й голїнні Ахейці,

Реч Олександра, зза котрого сварка
між нами зняла ся.
Він загадав, щоб всї иньші Троянцї
тай ви всї Ахейцї
Броню хорошу свою поскладали на
землю родючу,
А його щоб з незвитяжним в пліку
Менелаєм пустили
Бити ся тільки у двох за Єлену і
всенькі маєтки,
І котрий з двох переможе і видасть ся
дужчим і луччим,
Хай забира все добро й молодицю до
дому провадить,
Иньші-ж взаїмними клятвами мир хай
заключать тревалий".
Так-от сказав, і занишкнули всї,
мов води в рот набрали.
Згодом промовив до всїх Менелай
зичним голосом славний:
„Вчуйте-ж тепер і мене, бо журба надзвичайна та скрута
Рвуть менї серце: по мойому треба
вже вам замиритись
Тай розійти ся, бо горя багато ви тут
натерпілись
Через посвару мою, як і через почин
Олександра.
Що-ж? кому з нас двох судило ся
вмерти і долю настигнуть,

Хай той і гине, а ви помиріте ся як
найскорійше.
Біле ягня принесіть задля Ґеї[2]) і чорну
ягничку
Для Геліоса, а Зевсови иньше ягня ми
заріжем;
Та припровадьте й Пріямову силу,
щоб сповнив присягу
Сам, бо сини його і гордовиті та ще
і невірні,
Щоб часом хто по презирству Зевесових клятв не зневажив:
Серце і гадки молодших по всяк час
хибкі, непостійні,
А вже старий де наникне, вперед і
і назад пильним оком
Дивить ся, щоб гаразднійше було як
одним, так і другим".
Так він сказав; тут Троянці
зрадїли, зрадїли й Ахейці
В певній надїї спочити, скорботну
війну перебувши;
Коний спинили в рядах, як стояли, й
самі позлїзали,
Броню з себе поздіймали й поклали
під ряд на долівцї
Близько одні коло других, — між ними землї було омаль.
Гектор послав голосителїв двох
до троянського замку

Як найскорійше принести ягня, запросити й Пріяма;
А володар Аґамемнон наказ дав Талфівію джурі
На дупленастії човни піти та ягня тож принести, —
І не ослухав ся той богорівного Аґамемнона.
В той самий час і Веселка прийшла до Єлени красуні
Вістником, постать принявши і вид Лаодики зовиці,
Щó була замужем за Елїкаоном Антиноренком, —
А між дочками Пріяма була Лаодика найкраща;
Стріла Єлену в горни́ці за довгим варстатом, що ткала
Тканю двійну́ сріблохвилу, де виткала різних багато
Вчинків Троян конеборих і мідянобронних Ахеян,
Скільки з-за неї терпіли вони з привередів Ареса.
Стоячи близько її, прудконога Веселка сказала:
„Йди-но, невісточко люба, побачити речі дивозні

У конеборих Троянців і мідянобронних Ахейців.
Спершу вони друг-на-дружку неслись многослїзним Аресом
Поздовж розлогого поля, згубливого прагнучи плїку;
Сеж от давно вже всї мовчки стоять, — вгамувала ся сїча, —
Пообпиравшись на щити і списи встромивши у землю.
Лиш Олександер у двох з Менелаєм Аресолюбивим,
Вийшовши з довгими списами, бити ся будуть за тебе,
Й хто переборе, тому ти і жінкою милою станеш".
Так-от сказавши, богиня збудила солодку жадобу
В серцї до першого мужа, до рідного міста й родильців.
Зараз срібнястим вона повивалом укутавшись щільно,
Похапцем вийшла з будинків, сльозу проливаючи чулу,
Та не сама, а пішли в слїд за нею і дві покоївки,
Плачучи Єфра, Питфія дочка, й волооka Климена,
І незабаром дістались всї троє до Скейської брами.

Там на-около Пріяма і дуків —
Панфоя, Фимита,
Ламба і Клитія та Ікетáона, вітї
Ареса,
Укалеґон з Антинором, обидва на диво
розумні,
Яко народні старшини сидїли зверх
Скейської брами;
З старощів вже од війни відсахнулись,
за то на розмови
Хисткі як перш, стеменїсенько мов ті
комахи-цикади,[3])
Що по дібровах, на дереві сидючи,
звінко строкочуть.
Так оттакі-то троянські старшини си-
дїли на баштї,
І лиш побачили, що і Єлена на мури
виходить,
Стали промежи собою крилатії речи
казати:
„Е, нї! докору не варті Троянцї
й голїнні Ахейцї,
Що за таку молодицю так довго тра-
функи терпіли.
Але хочай і така вона, хай на чов-
нах від'їзжає,
Щоб анї нам, анї дїтям біди навпослї
не лишила“.
Так-от мовляли вони, а Пріям
кликнув в голос Єлену:

„Йди сюди близче, дитино кохана, сїдай коло мене!
Передо мною нї в чім ти невинна: боги винуваті.
Що напутили на мене ахейську війну многослїзну.
Та щоб менї ти наіменувала дивозного дуку:
Хто такий онде оттой молодий та високий Ахаєць,
Правда, і другі там є головою ві? нього ще вищід
Але ж такого-от крáсеня я ще нїколи не бачив,
Нї так поважного: на чоловіка-царя удає він".
Й зараз Єлена, з жінок божественна, йому відповіла:
„Ти менї, свекоре любий, всечесний єси й надзвичайний:
Лучче булоб, щоб постигла мене люта смерть, як сюди я
За твоїм сином поїхала, кинувши шлюбний будинок,
Серцеви милих: маленьку дочку й однолїтків жаданих;
Але сього не лучилось, і тим то я плачу і тану.
Все, що питаєш і відати хочеш, скажу чистосердно:

Се-ото сам Атрієнко, державний над всїх Аґамемнон;
Він у них все — і значний володар і тревалий вояка,
А менї суцї був дївер, колиб же то й справдї знов став ним!“
Так-от сказала вона, і старий здивувавши ся крикнув:
„О, Атрієнку! щасливим родивсь ти і вік твій щасливий!
Скількиж-то справдї у тебе в підданстві ахейського люду!
Я от і в Фриґії раз якось був, виноградом багатій,
Де бачив силу Фриґійцїв на конях гнїдих, прудконогих,
Спритних підданцїв Отрія й подобного бо́гам Миґдона.
Стацію мали тодї вони на берегах Сангарія;
Там-то і я з ними був, бо союзником їхнїм вважав ся,
В той самий день, як прийшли Амазонки мугирообразні,*)

---

*) ἀντιάνειραι = одинакової сили і відваги з чоловіками. Амазонки мешкали в Каппадокії біля берегів Чорного моря. Вони нападали на сусїдні країни і випалювали собі кожна одну цицьку, щоб лекше було лука натягати.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № И- 35315

Всеж їх не стільки було, скільки сих острозорих Ахейців".
В другорядь знов, Одиссея уздрівши, старий запитав ся:
„Ну, а тепер менї, люба дитино, скажи про тамтого ген — хто він?
Зростом він од Аґамемнона меньший сливе́ головою,
Але-ж у плечах і в грудях він ширший, коли придивитись.
Броня його бач лежить на родючій землї особливо,
Сам же, нїби от плохенький баран, по батавах никає;
Тим-то отсе я й рівняю його з бараном густошерстим,
Що́ крізь велику отару ягниць сріблорунних проходить".
І йому знов одповіла Єлена, Зевесом рожденна:
„Се — Лаертенко, вояка і цар, Одиссей хитромудрий,
Що́ на Ітацї багатій, хоча й камянистій родив ся.
Знає всїлякі він хитрощі й мудро порадити вміє".
Тут на сїм слові її перебив вдохновлений Антинор:
„Сущую правду й сьвяту, молодице, отсе ти сказала;

Бо вже сюди раз якось Одиссей божественний приходив,
Вістку про тебе зачути, у двох з Менлаєм войвитим;
Я тодї сам їх гостливо приймав у батьківських палатах,
Кожного добре спізнав я звичаї і мудрі поради.
Як поприходять було на майдан, де Троянцї збірались,
То як стоять, Менелай визначав ся плечем широчезним,
А коли рядом сидять, Одиссей почтивійшим здавав ся.
Та і на радах було як зачнуть випрядати докази,
То Менелай виголошував бесїду похапцем, сквапно,
Коротко, але виразно, не був бач нї великомовним,
Нї баламутним, хоча і далеко молодший лїтами.
А як було говорити вставав Одиссей хитромудрий,
То стояв тихо, похнюпно, потупивши очі у землю,
Берлом бувало нї взад, нї вперед не порушить нїколи,
А несхиблено держав і зовсїм на незнайку походив, —

Так-ото й скажеш, що дуже сердитий, або божевільний.
Але-ж коли було випустить з груди свій голос дужений,
Й речи посиплють ся так, як бува лопотить град осїннїй,
Вже з Одиссеєм тодї й жаден смертний не сьмів би змагатись,
Не дивувались і ми так, як в перший раз вид його вздріли".
В третє, Аякса побачивши, знову старий запитав ся:
„Ну, а хто-ж другий Ахеєць, оттой огрядний та високий,
Щó видаєть ся плечима широкими і головою?"
Знову Єлена, з жінок божественна, йому відповіла:
„Ге! се дивозний Аякс, непоборна опора Ахейців.
На бік від нього посеред Критянів стоїть, наче бог-от,
Ідоменей, а в круг його атамани товплять ся Критські.
Часто його трактував Менелай, вихованець Ареса,
В нашому домі, як з Криту бувало до нас приїзжає.
Але цїкаво: от других усїх острозорих Ахейців

Бачу, пізнала всїх зразу і навіть імя
їх сказала-б;
Тільки не можу зискати ще двох розпорядників війська —
Кастора кінника і навкулачки борця Полїдевка,
Рідних братів моїх, бо нас родила всїх трьох одна мати.
Чи вони і не рушали з веселого Лакедемону,
Чи може справдї прибули на човнах сюди мореходних,
Та не хотять тепер з другими вкупі на збоїще стати,
Стиду злякавшись і блуду мерзеного, що я вчинила?“
Так-от сказала, а тих вже земля жизненосна сховала
В лонях своїх таки в рідному, милому Лякедемонї.
В той час по місту вели голосителї за-для присяги
Двох баранів і вино, дар землї плодовитої, смачне
Несли в козлячім міху, а попереду килїх блискучий
Й гарний Ідей нїс, а з килїхом сутозолóті килїшки.
Та зупинивши ся біля старого почав понукати:

„Лаомеденку! вставай та іди, тебе просять старшини
Разом усї — і троянські і мідянобронних Ахейцїв —
Вийти у поле до них і присягу сьвяту учинити:
Наш Олександер, а їх Менелай, вихованець Ареса,
Вийдуть і довгими списами бити ся будуть за жінку,
Й хто переборе, тому назад вернуть і жінку й маєтки;
А ми всї, мир заключивши трівалий і щирую дружбу,
Будемо жити любенько у Трої, Ахейці-ж поплинуть
І конекормий Арґо́с та в Ахайю славетну жінками".
Так от сказав; сполохав ся старий і звелїв товариству
Коний в візок запрягати, і ті його волю вчинили.
Вилїз Пріям на візка і назад к собі віжки поцупив,
Поплїч з ним став на чудово яскравім візку і Антинор,
Та заняли баских коний крізь Скейську браму у поле.
От як достигли коша, де Троянцї стояли й Ахейцї,

Зараз з візка позлїзали і рушили полем цьвітучим
В саму середину війська і стали промежи вояків;
Там їм на зустіч в пошану піднявсь володар Аґамемнон
І Одиссей мудрагель; голосителї браві принесли
На́чинє за-для сьвятої присяги, вино розбавляли
В куфі, а потім царям усїм митель на руки зливали.
Тут Атрієнко, руками враз витягши ніж здоровенний,
Що́ висїв завше у нього при піхвах великої шаблї,
Повстї нарізав з чола баранів, голосителї-ж жваво
Пороздавали старшинам Троян і Ахеян по черзї;
Й сам Атрієнко молитись почав, руки в гору піднявши:
„Батьку Зевесе, що в Ідї царуєш, величнїй, преславний!
Й ти, Геліосе, що все назираєш і чуєш під небом,
Ріки і земле і ви, попідземні богове, що в муках
Держите душі померших, котрі нарушають присягу, —

Сьвідками будьте тепер і присягу сьвяту бережіте
Як в поєдинку отсе Менелая убє! Олександер,
То нехай він і Єлену тримає і всенькі маєтки;
А ми поплинем до дому на човнах своїх мореходних;
А як що знов Олександра убє Менелай, цар білявий,
Мусять Троянці й Єлену й маєтки нам всенькі вернути
Та і пеню Арґівянам сплатити, яку подобає,
Щоб вона в памятку стала ся навіть нащадкам далеким.
А коли може менї і Пріям і Пріямові дїти
Тої пенї не захочуть сплатити, як вмре Олександер,
То я зостану ся тутки на дальше і битимусь палко,
Поки пенї не здобуду й скінчання війни не діжду ся".
Мовив, і гострим ножем баранам перерізав горлянки
Тай поскладав на долівці; тріпочучи мляво, ягнята
Здохли раз-по-раз, бо мідь з них всїх виперла дух живосилом.

Потім килішками всї почали вино
черпати з кухов
Та возливали як звичай в офіру бо-
гам віковічним;
Молячись голосно от що казали Ахей-
ці й Троянці:
„Зевсе величнїй, преславний і
иньші боги віковічні!
Всїх тих, котрі от з нас перві посьмі-
ють зломати присягу,
Щоб по підлозї так мізок полляв ся,
як се вино ллєть ся,
Їх і дїтий, а жінки щоб к чужинцям
пішли у неволю!“
Так-от молились, але молитов їх
не вчув Кронїенко.
Після молитви до них мовив слово
Пріям Дарданенко:
„Вчуйте-ж тепер і мене ви, Тро-
яни й голїнні Ахейці!
Мушу я зараз вернутись назад в
Ілїон височенний,
Бо не здолаю вїяк, щоб очима ста-
рими дивитись,
Як в поєдинку мій син буде битись
з палким Менелаєм.
Відомо тільки козарному Дїю та иньшим безсмертним
Те, кому з них двох на збоїщі сїм
кінець смертний судив ся.“

Так-от сказавши, старий положив на візку овечата
Пооформовані, сам став і в руки взяв віжки блискучі;
Поплїч з ним став на чудово яскравім візку і Антинор
Та враз обоє назад і поїхали до Іліону.
Гектор тодї Пріяменко, а з ним Одиссей богорівний
Стали розмірувать місце на кроки задля бовища,
Й кинувши жереби в мідний шолом, почали ним трусити,
Котрому першому з них кинуть ратище коване мідю.
А вояки всї молились і руки до богів здіймали,
Й молячись голосно, от-що казали Ахейцї й Троянці:
„Батьку Зевесе, що в Ідї царуєш, величнїй, славетний!
Хто з їх обоїх вчинив межи ними сей гибельний посвар,
Дай тому страту і вбитим нехай упірне в дім Аіда,
Нам же живим мир тревалий хай станеть ся й дружба довічня".
Гектор ось шоломоблискавний став тим шоломом стрясати,

На бік лице одвернувши, і вискочив жереб Париса.
Войовники зараз посадовили ся в ряд по батавах,
Де їх і конї стояли баскі і вся броня лежала.
А Олександер велебний, подружжє Єлени красуні,
Став одягати ся спішно в свої модерунки коштовні:
Самперед на голениці натяг наголїнники пишні,
Котрі гапли́ками срібними з заду на литках змикались;
В друге знов панцир кільчастий вкруг гру́дий напяв і заплїчча,
Рідного брата Лїкаона зброю, йому враз під міру,
А через плечі повісив і сріблоцьвяхована шаблю
Мідну, після прилдна́в собі довгого, щита важкого,
А буйну голову шоломом вкрив із собачої шкури,
З кінським хвостом, котрий з верху шолома грізно́ майталав ся;
В руки взяв списа важкого, який по долонї прийшов ся,
Так само і Менелай вихованець Ареса зброїв ся.

Отже лиш тільки узброїлись кожний в своїм товаристві,
Вийшли в середину й стали промежи Троян і Ахейців
Та позирали суворо, аж страшно було всїм дивитись
Як конеборим Троянам, так само й голїнним Ахейцям.
Стали один проти другого близько в розміранім місці,
Списами грізно махали і помстою палахкотїли.
Першим по черзї метнув Олександер довженного списа,
І Атрієнка влучив в мідний щит одинаковий всюди;
Мідї однак не пробив, але шпеник його ввесь погнув ся
В міцному щитї. Тодї Менелай Атрієнко схопив ся
З шаблею й списом піднятим насупроти, молячись Зевсу:
„Зевсе владико! даруй відомстити, хто перший з нас скоїв
Зло: Олександра велебного от побори в мої руки,
Щоб мав жахати ся кожен з людий найпізнїйше рожденних,
Злом не платити хазяїну, щó подасть зайдї гостину“.

Так мовив і замахнувшись пустив довгенястого списа,
І Пріяменка влучив в мідний щит одинаковий всюди.
Спис Атрієнка важкий пробив наскрізь блискучого щита
І у цяцькованій штучно мисюрці застрягнув глибоко,
Й шпеником в клапті порвав під пахвою хитон Олександрів.
Той на бік посторонив ся, тїкаючи чорної смерти.
Тут Атрієнко, в мент витягши сріблоцьвяховану шаблю,
Трахнув у бляху поверх шишака, і шаблюка об шолом
В трое і в четверо перекришилась і з рук полетїла.
Заголосив Атрієнко, зирнувши на небо широке:
„Батьку Зевесе! не має над тебе згубнїйшого бога!
Думав я і сподївавсь Олександру оддячить за кривду;
Се ж от в руках поломала ся шабля, і списа важкого
Дармо з руки мною пущено: я не вразив супостата“.
Мовив, і скокнувши цупко схопив за гребінь шишаковий,

Та повернувши назад, поволік до голінних Ахейців,
А тому воле й горлянку здавив поцьвяхований ремінь,
Що вив ся з крис шишака вниз і на підборіддї змикав ся;
І доволік би напевне і доброї слави зажив би,
Як би сього не збагнула в мент Зевса дочка Афродита:
Ремінь на ньому з забитого дужо вола розірвала,
І Олександрів шишак за рукою пухкою подав ся;
Ним кілька раз замахнувсь Менелай і в батаву Ахейців
Кинув, а там шишака підхопили товариші браві;
Лицар назад поскакав, паленіючи вбити Париса
Списом мідяним, а того з поперед очий Афродита
Викрала легко, як бог, і туманом густим обгорнувши
У спочивальню пахущу ввела і там посадовила,
А сама вийшла Єлену покликати. Сю молодицю
Стрінула в баштї високій на мурах; круг неї Троянок

Зграя стояла. Смикнувши за нектарове повивало
Й постать принявши старезної баби-прядухи і няньки,
Що в Лакедемоні в пишних покоях її проживала,
Вовну для неї сукала й любила одмінно царівну, —
Сій то старій уподобившись, їй Афродита мовляла:
„Йди лиш, Єлено, до дому: тебе Олександер шукає
Та дожидає тебе в спочивальні на точенім ліжку,
Гарний такий та в хорошій одежі, нїхто не сказав би,
Що він на збоїщі з ворогом бив ся, а що повернув ся
З вулиці із хороводного кола і сїв відпочинуть".
Так-от сказала і в грудях Єлениних збурила душу;
Та-ж як побачила шию богині роскішну та білу,
Повнії груди пухкі і яскраво блискучії очі,
З дива жахнулась, назвала по йменю і заговорила:

„Цур тобі й пек! задля чого
ти прагнеш мене ошукати?
Певно ти хочеш мене куди-небудь
ще дальше завезти
В город який величезний Фриґійський або Миоиїйський?
Може і там є у тебе приятель з людий осьвічених?
А через те, що тепер Менелай, Олександра здолавши,
Хоче мене вже ненáвисну знову до дому повезти,
Тим отсе певно й прийшла ти сюдú,
щоб мене одурити?
Ти біля него сиди й від дороги богів відсахни ся,
І більш нїколи вже не повертай ся назад до Олїмпу,
Завш біля нього піклуй ся, турбуй ся за ним, побивай ся,
Поки він з тебе не зробить чи жінку собі чи рабиню.
Я туди більше не піду — було-б незвичайно та й сором,
Що-б я з ним ліжко дїлила: мене-б після того Троянки
Всї осьміяли: доволї у мене ваги й так на серцї!“
В гнївi великім за се Афродита
Єленї мовляла:

„Та не дратуй бо, невдячна, мене, бо
як тільки розсержусь,
То зненавижу тебе так, як досї безмірно любила:
Межи Троянців і межи Данайців таку
проти тебе
Помсту дотклнву посію, що лютою
смертю загинеш".
Так от сказала; злякалась Єлена сей пострах почувши,
І повивалом сріблястим укутавшись,
рушила мовчки
Крáдемцї од всїх Троянок, а передувала богиня.
От як прибули вони до роскішних палат Олександра,
То покоївки похіпливо кинулись всї
до роботи,
А божественна з жінок піднялась в
спочивальню високу;
Там Афродита омизлива, взявши скваплнво принесла
Крісло парадне й поставила насупроти
Олександра;
Сїла Єлена, козарного Дїя дочка, на
те крісло,
Очі у бік одвернула й давай чоловіка
ганьбити:
„Се ти вернув ся з війни? було-б
лучче, щоб там ти й загинув,

Зборений лицаром тим, що був пер-
шим моїм чоловіком.
Спершу ти як нахваляв ся, що лучче
куди Менелая
І питоменною силою та і руками і
списом...
Йди-ж от тепер і могутного знов ви-
зивай Менелая
Стяти ся ще раз з тобою; але-ж се
дурниця, й я кажу
Справи воївні покинути і з Менела-
єм білявим
З опалу не зачинати війни, нїже бити
ся в єдно
Несамовито, щоб лицар тебе метким
списом не стратив".
І на сю гану Парис одповів їй
такими словами:
„Не засмучай менї, жінко, тяжкими
докорами серця!
Нинькн мене Менелай поборов з-за
підмоги Афини,
Послї-ж і я його зборю, бо й з нами
боги теж бувають.
Се-ж от давай лишень ляжем та в лю-
бощах вкупі спочинем,
Бо ще нїколи так любощі серця менї
не млоїли,
Навіть тодї, коли я тебе вкравши з
веселої Спарти,

Перший раз плив на човнах мореходних з тобою на північ
Та на Кранайському о́строві любощами вдовольнив ся, —
Так і тепер тебе люблю, і жа́га палка мене млоїть“.
Мовивши встав і на ліжко пішов,
а за ним пішла й жінка:
Там вони в двох собі вкупі й спочили
на точених ліжках.
А Атрівнко шмигляв по батавах неначе зьвірюка
Назирком, чи не побачить де-небудь
в рядах Олександра;
Але нї жаден з Троянців, нї жаден
з союзників бравих
Певно не вмів Менелаєві виявить, де
Олександер;
Вже-б дружби ради його не ховали,
як би хто де бачив,
Бо той усїм поневірив ся гірше від
чорної смерти.
Тут вже до всїх разом заговорив володар Аґамемнон:
„Вчуйте, Троянцї, мене, й ви
Дардани й союзники також!
Видимо, що перевага зостала ся за
Менелаєм;
Видайте-ж нам Арґівянку Єлену, а з
нею й маєтки

Та і пеню тож сплатїте почесну, яку подобає,
Щоб зосталáсь вона в памятку навіть потомкам далеким".
Так Атрієнко сказав, і майдан залящав від оплесків.

Пояснення.

1) *Πυγμαῖοι (πυγμή)* — карлики завдовжки з кулак, мітичний народ Індії, а по Страбону — Етіопії, бо всї Етіопи маленького (низького) зросту.

2) *Γῆ (γέα)* богиня землї, Велика Мати, жінка Урана.

3) *Τέττιγες*, лат. cicada — комаха з породи сарани, яку в давнину вживали в страві (сьв. Письмо, кн. Левит XI, 21). Inspectare cicadas — ворожити на цикадах і по стрекоту сих комах відгадувати погоду.

Оповістка.

„Українсько-руська Видавнича Спілка“ видала доси отсї книжки:

В першій серії „Белєтристичній Бібліотеці“:

		Ціна в короновій вал.
1.	**С. Ковалів.** Дезертир і иньші оповідання . . .	1·60 К.
2.	**Іван Франко.** Поеми.	1·60 „
3.	**О. Кобилянська.** Покора і иньші оповідання .	1·40 „
4.	**Гю де Мопасан.** Дика панї і иньші оповідання	1·30 „
5.	**І. Франко.** Полуйка і ин. борисл. оповідання	1·40 „
6.	**Н. Кобринська.** Дух часу і иньші оповідання .	1·60 „
7.	**Кнут Гамсун.** Голод, роман	2·20 „
8.	**Леся Українка.** Думи і мрії. Поезиї . . .	1·60 „
9.	**С. Ковалів.** Громадські промисловцї, опов. .	1·60 „
10.	**Уілліям Шекспір.** Гамлєт, принц данський	1·80 „
11.	**Генрик Понтоппідан.** Із хат. Оповідання .	1·40 „
12.	**Богдан Лепкий.** З життя. Оповідання. . . .	1·20 „
13.	**Ґергарт Гауптман.** Візник Геншель	1·60 „
14.	**М. Коцюбинський.** В путах шайтана. Оповід.	1·60 „
15.	**У. Шекспір.** Приборкана гостроуха	1·40 „
16.	**Панас Мирний.** Лихі люди	1·40 „
17.	**Короленко.** Судний день	1·20 „
18.	**У. Шекспір.** Макбет	1·60 „
19.	**К. Гуцков.** Уріель Акоста	1·40 „
20.	**У. Шекспір.** Коріолян	1·80 „
21.	**Михайло Яцків.** В царстві Сатани	1·60 „
22.	**Панас Мирний.** Морозенко	0·90 „
23.	**Лесь Мартович.** Нечитальник.	1·60 „
24.	**М. Коцюбинський.** По людському, оповіданя	2·00 „
25.	**В. Оркан.** Скапаний сьвіт, драма . . .	1·00 „
26.	**Василь Стефаник.** Дорога, новелї	1·60 „
27.	**У. Шекспір.** Юлїй Цезар	1·60 „
28.	**Л. Толстой.** Відроджене, (3 томи)	3·60 „

29. **К. Гавлїчек Боровский**. Вибір поезий . . 1·60 „
30. **Ф. Заревич.** Хлопська дитина . . . . . 1·80 „
31. **І. Франко.** Коваль Бассім . . . . . 1·60 „
32. **У. Шекспір.** Антонїй і Клеопатра . . . . . 1·80 „
33. **Е. Тимченко.** Калевала . . . . . 3·00 „
34. **О. Катренко.** Пан Природа і ин. оповіданя . 1·40 „
35. **У. Шекспір.** Багато галасу з нечевля . . . 1·60 „
36. **Іван Франко.** Сім казок, новелї . . . . . 1·40 „
37. **Сидір Воробкевич.** Над Прутом, поезиї . . 1·60 „
38. **Уілльям Шекспір.** Ромео і Джульета . . 1·80 „
39. **К. Сроковський.** Оповіданя. . . . . 1·40 „
40. **А. Кримський.** Пальмове гилля, поезиї на лучшім папері і в лучшій оправі 3·00 К. 2·00 К.
41. **О. Кониський.** Молодий вік Макс. Одинця . 2·00 „
42. **Гю де Мопасан.** Горля і иньші оповіданя . 1·30 „
43. **В. Кравченко.** Буденне житє. Оповіданя . 2·00 „
44. **Уілльям Шекспір.** Король Лїр . . . . . 1·80 „
45. **Д. Лукіянович.** За Кадильну, повість . . . 3·00 „
46. **Г. Гайне.** Подорож на Гарц . . . . . 1·20 „
47. **І. Франко.** Захар Беркут (брош. 1·20) К. опр. 1·60 „
48. **У. Шекспір.** Міра за міру . . . . . 1·40 „
49. **М. Коцюбинський.** Поєдинок і ин. опов. . . 2·00 „
50. **О. Стороженко.** Марко проклятий, поема . . 1·40 „
51. **С. Ковалів** Оповідання кн. III. (друкуєть ся).
52. **І. Франко.** Boa Constrictor (друкуєть ся)
53. **Р. Кіплінґ.** Маулї (друкуєть ся).
54. **П. Мирний.** Лихо старе і новочасне (друкуєть ся)
55 **Е. Золя.** Жерміналь (друкуєть ся)

Цїни подані за оправні примірники. Брошурованих не продаєть ся.

У другій серії, „Науковій Бібліотеції", вийшли:

1. **Кароль Кавцкі,** Народність і її початки . 0·60 К.
2. **Фр. Енґельс,** Людвік Фаєрбах . . . . . 0·50 „
3. **Фр. Енґельс,** Початки родини, приватної власности і держави . . . . . 1·50 „

4. **Ш. Сеньобо́,** Австрия в XIX столїтю . . . 0·80 „
5. **В. Будзиновський,** Хлопська посїлість брош. 2·00 „
оправлена . . . . . 2·40 „
6. **К. Флямаріон,** Про небо . . . . . 2·00 „
7. **М. П. Драгоманов,** Переписка, т. І. . . . 1·80 „
8. **С. Степняк,** Пiдземна Росия . . . . . 3·00 „
9. **Адріян,** Аґрарний процес у Добростанах . 1·00 „
10. **Г. Тен,** Фiлъософiя штуки . . . . . 1·00 „
11. **Ферiєр.** Дарвiнiзм (друкуєть ся)
12. **Інґрем.** Iсторiя полiт. економiї (друкуєть ся)

Брошуру другої серiї не оправляють ся.

У третiй серiї „Лїтературно-Науковій Бiблїотецї“ вийшли:

1. **М. Грушевський,** Хмельницький і Хмельниччина . . . . . 0,20 К.
2. **Курцій Руф,** Фiльотас . . . . . 0·20 „
3. **В. Наумович,** Величина звiздяного сьвiта. . 0·15 „
4. **Панас Мирний,** Лови . . . . . 0·06 „
5. **І. Пулюй,** Непропаща сила . . . . . 0·20 „
6. **М. Грушевський,** Бех-Аль-Джуґур . . . . 0·10 „
7. **І. Раковський,** Вік нашої землї . . . . . 0·10 „
8. **А. Чехов,** Каштанка . . . . . 0·15 „
9. **М. Драгоманів,** Мик. Ів. Костомарів . . . 0·15 „
10. **Е. Золя,** Напад на млин . . . . . 0·20 „
11. **І. Пулюй,** Новi і перемiнні звiзди . . . . 0·15 „
12. **Г. Квiтка,** Маруся . . . . . 0·50 „
13. **М. Левицький,** Умова для селян. спiлок . 0·20 „
14. **П. Кулїш,** Орися . . . . . 0·06 „
15. **М. Кистяковська,** Iван Гус . . . . . 0·20 „
16. **О. Стороженко,** Оповiдання. І. . . . . 0·20 „
17. **В. Барвiнський,** Дослiди з поля статистики 0·20 „
18. **В. Короленко,** Лїс шумить . . . . . 0 20 „
19. **І. Франко,** Шевченко в польській рев. легендї 0·40 „
20. **В. Гіґо́,** Кльод Їе . . . . . 0·25 „
21. **Е. Еґан,** Руськi селяни на Угорщинї . . . 0 25 „
22. **П. Мирний,** Лихий попутав . . . . . 0·40 „

23. **А. Д. Уайт**, Розвій географічних поглядів. . 0·30 К.
24 **Ів. Франко,** Украдене щастє . . . . . 0·50 „
25. **С. Єфремов**, Національне питанє в Норвегії 0 30 „
26. **П. Нїщинський**, Гомерова Іліяда (1 пісня) . 0·30 „
27. **М. Драгоманів**, Два учителї . . . . . 0.40 „
28. **Е. Золя,** Повінь . . . . . 0.30 „
29. **С. Томашівський**, Київська козаччина 1855 р. 0·10 „
30. **П. Нїщинський**, Гомерова Іліяда (2 пісня) . 0 35 „
31. **Т. Масарик,** Ідеали гуманности . . . . . 0·35 „
32. **Люкіян**, Юпітер у клопотах . . . . . 0 35 „
33. **М. Костомарів,** Письмо до ред. „Колокола 0·20 „
34. **М. Гоголь**, Вій. . . . . 0 40 „
35. **І. Раковський**, Вулкани . . . . . 0·20 „
36. **Ґ. Фльобер,** Іродїяда . . . . . 0·30 „
37. **О. Терлецький**, Москвофіли й народовцї . 0·30 „
38—39. **І. Турґенєв,** Ася . . . . . 0·40 „
40. **Л. Боровиковський**, Маруся. . . . . 0 25 „
41—42. **Данте Алїґєрі,** Пекло, пісня I—X . . . 0 40 „
43—45. **В. Олехнович,** Раси Европи . . . . . 0·70 „
46—48. **Л. Толстой**, Крайцерова соната . . . . 0·90 „
49 - 50. **О. Бодянський**. Українські казки . . 0 50 „
51. **Е. Золя**. Смерть Оліві́є Бекая . . . . . 0 25 „
52. **А. Уайт**. Розвій астроном. поглядів . . . 0·45 „
53. **Гомер.** Іліяда (3 пісня) . . . . . 0·25 „
54. **А. Міцкевич.** Лист до братів Галичан (друкуєть ся)
55. **Л. Толстой**. Смерть Івана Іїча (друкуєть ся).

Приготовляєть ся до друку:

Ф. Купер. Звіролов.
Е. Брайтенбах. Нарис біольогії в XIX ст
Ф. Достоєвский: Грач.

В друку: **Антольоґія укр.-руської поезиї в смерти Шевченка** під ред. **д-ра Ів. Франка,** з ори ілюстраціями **Ю. Панькевича.** (Виданє люксусове.)

Адреса: Львів, ул. Чарнецького ч. 26.

Хто купує за готівку нараз усї книжки видані доси, дістає 25% рабату.

B-506/1

Українсько-руська Видавнича Спілка

видала своїм накладом отсї друки, які можна тільки в неї замовляти:

		Ціна лїбри
	Контракти купна і продажі:	
1.	Вз. І. На білім папері	1·— К.
2.	„ II. „ „ „	1·— „
3.	„ Ш. „ „ „	1·— „
4.	„ І. На сірім папері	0·80 „
5.	„ II. „ „ „	0·80 „
6.	„ Ш. „ „ „	0·80 „
	Табулярні друки:	
7.	І. Б. Табулярний скрипт	0·80 „
8.	II. Б. „ „	0.80 „
9.	І. Б. Рубрум до таб. скр.	0·40 „
10.	II. Б. „ „ „	0·40 „
	Друки до процесу:	
11.	І. Повновласть до процесу	0·40 „
12.	II. Позви дрібні	0·60 „
13.	Ш. „ о нак. заплати	0·80 „
14.	IV. „ о екзекуцию на движ.	0·80 „
15.	V. „ „ „ „ недвиж.	0·80 „
16.	Рубрум до позву II.	0·40 „
17.	„ „ „ Ш.	0·40 „
18.	„ „ „ IV.	0·40 „
19.	„ „ „ V.	0·40 „
20.	Рахунок із канцелярії адвоката	0·40

Ціна 25 сотиків.

2003

178702

B 506
1